

Sygn. akt II Ca 568/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Mróz

Sędziowie: SO Alicja Chrzan

SO Maciej Ejsmont

Protokolant: Alicja Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2013r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W., Oddział Zakład (...) w W.

przy udziale Z. D.

o zasiedzenie

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ząbkowicach Śląskich

z dnia 21 maja 2013 r., sygn. akt I Ns 193/13

p o s t a n a w i a:

I. *oddalić apelację;*

II. *zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania 240 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.*

Sygn. akt II Ca 568/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich Wydział I Cywilny postanowieniem z dnia 21 maja 2013 roku oddalił wniosek (...) Spółki z o.o. we W. Oddział Zakład (...) w W. o zasiedzenie służebności przesyłu, polegającej na prawie utrzymania na nieruchomości służebnej, stanowiącej własność uczestnika postępowania Z. D., oznaczonej jako działka nr (...), położonej w B., objętej księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Ząbkowicach Śląskich, gazociągu podwyższonego średniego ciśnienia DN 250 relacji L. – K., odcinek K. – B. oraz prawie dojścia i dojazdu do tego gazociągu celem wykonywania wszelkich czynności koniecznych do jego prawidłowej eksploatacji, w tym przeglądów technicznych, konserwacji, remontów, modernizacji, napraw i usuwania ewentualnych awarii, na rzecz każdorazowego właściciela w/w urządzeń gazowych. Sąd ten ustalił, że Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we W. w listopadzie 1971r. wydało decyzję nr (...) o ustaleniu lokalizacji inwestycji – budowy gazociągu magistralnego O. – S. / K. i Ś. – S., a decyzją z dnia 22 marca 1972r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we W. zatwierdziło plan realizacyjny

– ogólny zagospodarowania terenu inwestycji gazociągu na odcinku S. – K. z odgałęzieniami w Z., B. i K.. Protokołem z dnia 27 marca 1974r. przekazano – przyjęto do eksploatacji inwestycję gazociąg S. – K., którego inwestorem były (...) Okręgowe Zakłady Gazownictwa. Następnie Zarządzeniem Ministra Górnictwa nr (...) z dnia 01 stycznia 1951r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...). Kolejnym Zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...) Zakłady (...) we W.. Zgodnie z tym zarządzeniem z dniem 01 stycznia 1976r. uległy połączeniu (...) Zakłady (...) we W. i utworzone zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa z dnia 01 stycznia 1951r., w brzmieniu nadanym zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 czerwca 1972r., (...) Okręgowe Zakłady Gazownictwa we W. w ten sposób, że (...) Zakłady (...) przejęły cały majątek (...) Okręgowego Gazownictwa, natomiast Zarządzeniem nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 01 sierpnia 1982r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...). Przedsiębiorstwo to powstało w wyniku połączeniu między innymi (...) Zakładów (...) we W., z kolei (...) S.A. w W. dnia 31 grudnia 2007r. wniosła do spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W., w formie aportów, składniki aktywów trwałych stanowiących elementy sieci przesyłowej i dystrybucyjnej, między innymi gazociąg w B., a dnia 12 sierpnia 2008r. uchwałą Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników spółki (...) Sp. z o.o. we W. nazwa spółki uzyskała nowe brzmienie – (...) Sp. z o.o. Sąd Rejonowy ustalił nadto, że uczestnik postępowania Z. D. jest właścicielem nieruchomości rolnej zabudowanej o powierzchni 1,2303 ha, położonej w miejscowości B. przy ulicy (...), działki nr (...), dla której to nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Ząbkowicach Śląskich prowadzona jest księga wieczysta nr (...), przez którą przebiega w obrębie działki nr (...) naziemny gazociąg należący do wnioskodawcy (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. i że przed uczestnikiem Z. D. właścicielami działki nr (...) położonej w B. były osoby fizyczne, w tym poprzednicy prawni uczestnika. Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I Instancji uznał, że wniosek nie podlega uwzględnieniu. Sąd ten powołał się na treść art. 49 § 1 k.c. z którego wynika, że urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzą w skład przedsiębiorstwa i przyjął, że przedmiotowy gazociąg niewątpliwie więc wchodzi w skład przedsiębiorstwa wnioskodawcy, a jako kwestię sporną wskazał spełnienie przesłanek zasiedzenia służebności przesyłu. Sąd Rejonowy przyjął, że zgodnie z art. 305⁽¹⁾ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu), a w myśl art. 292 k.c.. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, przy czym przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosować tu należy odpowiednio. Sąd I Instancji przytoczył też art. 172 § 1 k.c. który stanowi o tym, że posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie), a wówczas stosownie do § 2 tego artykułu po upływie lat trzydziestu posiadacz nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Sąd orzekający zwrócił uwagę także na treść art. 352 § 1 k.c. z którego to przepisu wynika, że kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności. Sąd Rejonowy podniósł, że instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do polskiego prawa cywilnego w dekreście z dnia 11 października 1946r. – Prawo rzeczowe (Dz. U. nr 57, poz. 319 z późniejszymi zmianami) - art. 175 dekretu w Dziale I „Służebności gruntowe” i służebność ta mogła być ustanowiona na rzecz każdorazowego właściciela oznaczonego przedsiębiorstwa, ale regulacja ta nie została wprowadzona do ustawy z dnia 23.04.1964r. – Kodeks cywilny z chwilą jej wejścia w życie, a dopiero z dniem 03 sierpnia 2008r, a w orzecznictwie Sądu Najwyższego istnieje pogląd, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia **służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu** na rzecz przedsiębiorstwa (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 07 października 2008r., III CZP 89/08). A zatem –według tego poglądu- po spełnieniu wskazanych wyżej ustawowych przesłanek możliwym byłoby nabycie przez wnioskodawcę przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Sąd I Instancji podkreślił, że w polskim systemie prawnym istnieje zasada zamkniętej listy praw rzeczowych (numerus clausus), zgodnie z którą mogą istnieć tylko takie prawa rzeczowe, które są przewidziane przez ustawę i nie można dowolnie ustanawiać praw rzeczowych, ani powoływać do życia nieprzewidzianych przez ustawę ich szczególnych postaci. Natomiast brzmienie art. 305⁽¹⁾kc nakazuje do służebności przesyłu stosować tylko **odpowiednio** przepisy o

służebnościach gruntowych. Ponadto celem wprowadzenia do Kodeksu cywilnego przepisów dotyczących służebności przesyłu było, zdaniem tego Sądu, uregulowanie „zaszłości” co wynika z uzasadnienie projektu ustawy nowelizującej Kodeks cywilny (Druk Sejmowy nr 81, teza 4). Gdyby zatem uznać, że dopuszczalne jest zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu regulacja ta byłaby zbyt szkodliwa. Na podstawie wskazanych wyżej poglądów prawnych Sąd Rejonowy wyprowadził wniosek, że bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu może nastąpić najwcześniej z dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny, czyli z dniem 3 sierpnia 2008r. Skoro przed tą datą instytucja służebności przesyłu nie istniała, to nie mógł powstać stan zmierzający do zasiedzenia służebności przesyłu. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby do naruszenia zasady zakazującej działania prawa wstecz. Gdyby jednak przyjąć, że możliwe jest zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, to nie zmienia to oceny, że wniosek w niniejszej sprawie nie mógł zostać uwzględniony, bowiem w sprawie bezspornym jest, że gazociąg przebiegający przez działkę uczestnika jest trwałym i widocznym urządzeniem – jest to bowiem gazociąg naziemny, co widać na przedłożonej przez wnioskodawcę dokumentacji fotograficznej. Uczestnik nie kwestionował tego, że wnioskodawca korzysta z tego gazociągu, a tym samym, że korzysta też z jego nieruchomości, więc uznać należałoby wnioskodawcę za posiadacza służebności przy czym należało mieć na uwadze, że poprzednik prawny wnioskodawcy wybudował przedmiotowy gazociąg przebiegający przez działkę uczestnika bez uprzedniego wywłaszczenia lub zawarcia z właścicielami gruntu umowy dotyczącej korzystania z nieruchomości. Wnioskodawca bowiem nie przedłożył żadnej umowy dotyczącej korzystania z nieruchomości uczestnika zawartej z nim bądź z jego poprzednikami prawnymi. Nie powołał się też na decyzję o wywłaszczeniu. Dlatego też wnioskodawcę uznać należy za posiadacza służebności w złej wierze, powołując się w tym względzie na stanowisko wyrażone w judykaturze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 03 kwietnia 2009r., II CSK 400/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2008r., II CSK 346/08). W konsekwencji, Sąd Rejonowy przyjął, że termin prowadzący do nabycia przez wnioskodawcę w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, zgodnie z art. 172 § 2 k.c., wynosi trzydzieści lat, a istotą sporu było to, czy wnioskodawca może zaliczyć do okresu posiadania służebności okres posiadania swoich poprzedników i w związku z tym, czy posiadanie może być liczone od 1974r., jak o to wnosił. Sąd Rejonowy stwierdził nadto, że przyjmując nawet, że możliwym jest zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, w jego ocenie niedopuszczalnym jest zaliczenie okresu posiadania tej służebności przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem 01 lutego 1989r., to jest przed zmianą kodeksu cywilnego. Do 01 lutego 1989r. obowiązywał bowiem art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej. Do tego czasu przedsiębiorstwa państwowe sprawowały zarząd mieniem państwowym, czyniły to w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. W istocie więc było to **dzierżenie** w rozumieniu art. 388 k.c. Dopiero wprowadzenie zmian do kodeksu cywilnego stworzyło z dniem 01 lutego 1989r. dla państwowych osób prawnych (a takimi były przedsiębiorstwa państwowe – poprzednicy prawni wnioskodawcy) możliwość nabywania dla siebie własności nieruchomości i innych praw rzeczowych. W rezultacie przedsiębiorstwo państwowe przed 01 lutego 1989r. wykonywało władztwo mogące doprowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, z tym zastrzeżeniem, że nabycie takiego prawa rzeczowego następowało do jednolitego funduszu własności państwowej. Przedsiębiorstwa państwowe dopiero po 01 lutego 1989r. wykonywały posiadanie w zakresie odpowiadającym treści służebności we własnym imieniu, który to pogląd znalazł także potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdzie przyjęto, że przedsiębiorstwa państwowego nie można uznać w okresie do 1 lutego 1989 r. za samoistnego posiadacza nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 352 k.c.), co oznacza, że niedopuszczalne jest zaliczanie posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe wykonywanego przed tą datą do okresu potrzebnego do nabycia służebności przez zasiedzenie przez następcę prawnego tego przedsiębiorstwa (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 09 grudnia 2009r., IV CSK 291/09). Biorąc pod uwagę te okoliczności, Sąd Rejonowy uznał, że nie upłynął okres 30 lat korzystania przez wnioskodawcę z widocznego i trwałego urządzenia i dlatego też wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu oddalił wyjaśniając, że z tych samych przyczyn nie mogły zostać uwzględnione również wnioski o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c., obciążając nimi wnioskodawcę.

Apelacje od postanowienia wywiódł wnioskodawca zaskarżając je w całości i zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 305 (4) kc w zw. z art. 292 kc i w zw. z art. 172 kc poprzez przyjęcie, iż bieg terminu zasiedzenia prawa służebności przesyłu może rozpocząć swój bieg dopiero z dniem wejścia w życie ustawy

nowelizującej kodeks cywilny, w której wprowadza się regulację instytucji służebności przesyłu, tj. z dniem 3 sierpnia 2008r. podczas, gdy należało przyjąć, że posiadacz służebności gruntowej, o treści odpowiadającej służebności przesyłu, mógł przed wejściem w życie w/w nowelizacji nabyć tę służebność w drodze zasiedzenia, a także naruszenie art. 176§1 kc w zw. z art. 128 § 1 kc (w brzmieniu sprzed dnia 1.10.1990r.) wobec przyjęcia, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989r., mając status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć, także w drodze zasiedzenia, prawa służebności gruntowej odpowiadającej treści prawa służebności przesyłu i nie może do okresu posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r. zaliczyć okresu posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, także wtedy, gdy nastąpiło przeniesienie posiadania. Wskazując na powyższe uchybienia skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wraz z rozstrzygnięciem o kosztach za obie instancje, Sądowi Rejonowemu wobec nie rozpoznania istoty sprawy.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, które to ustalenia Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje jako własne. Wnioskodawca domagał się zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu i w świetle przyjętego stanowiska w judykaturze, wyrażonego w treści uchwały SN z dnia 7 października 2008 r. (III CZP 89/08, Biul. SN 2008/10/7) oraz w uchwale z dnia 27 czerwca 2013r. (III CZP 31/13, Biuletyn S.N. 2013/6/5), które Sąd Okręgowy podziela, przyjmując należało, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. W tej sytuacji ocenić jednak należało czy zostały spełnione wszystkie wymagane prawem przesłanki do stwierdzenia zasiedzenia służebności. Wnioskodawca domagał się, ażeby do jego biegu zasiedzenia doliczyć okres poprzednika, to jest okres przed dniem 1 lutego 1989r., gdy przedsiębiorstwa państwowe nie miały formalnie żadnych składników majątkowych, zgodnie z obowiązującą w latach 1950 do 1989 zasadą tzw. jednolitego funduszu własności państwowej (art. 128 kc), kiedy to właścicielem i posiadaczem mógł być tylko Skarb Państwa, natomiast przedsiębiorstwo państwowe mogło mieć co najwyżej status dzierżyciela i wykonywać swoją działalność na należącym do państwa mieniu. Wnioskodawca domagał się doliczenia tego okresu powołując się na treść przepisu art. 176 § 1 k.c. który stanowi, że doliczenie okresu posiadania poprzednika dopuszczalne jest, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Poprzednikiem wnioskodawcy w posiadaniu urządzeń przesyłowych i gruntu na którym były one posadowione był w latach 1974r. do 1990 był Skarb Państwa. Wnioskodawca, ażeby doliczyć ten okres posiadania skarbu Państwa miał obowiązek udowodnienia, że po dniu 1 lutego 1989r. doszło do przeniesienia tego posiadania na jego rzecz lub jego poprzedników prawnych. Jakkolwiek wnioskodawca przedstawił decyzje dotyczące lokalizacji inwestycji i planowego terminu jej wykonania oraz zarządzenia o utworzeniu, a następnie połączeniu i zmianach przedsiębiorstwa państwowego, ostatecznie od 1982r. pod nazwą (...), to jednak nie przedstawił dokumentu z którego wynikałoby, że po dniu 1 lutego 1989r. doszło faktycznie do przeniesienia posiadania na rzecz wnioskodawcy urządzeń przesyłowych posiadanych dotychczas przez Skarb Państwa, w takim zakresie jakiego dotyczy wniosek. Dokumentem takim, jak przyjmuje się w judykaturze, mogła być decyzja o przekazaniu rurociągów i urządzeń przesyłowych należących obecnie do wnioskodawcy, wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości. Decyzja taka nie została załączona do akt, a tym samym nie było podstaw do doliczenia wnioskodawcy do okresu posiadania okresu posiadania Skarbu Państwa przed 1990r., bowiem jak przyjął Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 20 września 2013r. II CSK 10/13 spółka gazownicza nie może zasiedzieć prawa do korzystania z rurociągu i innych urządzeń przesyłowych na cudzej działce tylko z powodu zmiany przepisów, a potrzebna do tego jest jeszcze decyzja lub umowa przekazująca jej te instalacje i urządzenia, który to pogląd Sąd Okręgowy podziela. Skoro więc wnioskodawca nie może doliczyć tego okresu, a posiadanie przez niego służebności na cudzym gruncie ma charakter posiadania w złej wierze, gdyż nie ulega wątpliwości, że do wybudowania na działce uczestnika postępowania urządzeń i instalacji gazowych doszło na skutek władczych aktów Państwa, na cudzej nieruchomości, z pominięciem woli właściciela gruntu, a wnioskodawca nie wykazał, że było inaczej, okres zasiedzenia wynosić musi 30 lat i do chwili obecnej jeszcze nie upłynął.

Z uwagi na powyższe, apelacja wnioskodawcy na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 518 kpc, jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

O kosztach w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie art. 520 § 3 kpc przyjmując, że interesy uczestników są sprzeczne i obciążono nimi w całości wnioskodawcę, którego apelacji nie uwzględniono.